

Wij zijn momenteel getuige van merkwaardige ontwikkelingen binnen de architectuur en het architectuuronderwijs. De traditionele bouwkunde-opleidingen staan al enige tijd onder zware druk. De problemen die voortvloeien uit de voortdurende reorganisaties en bezuinigingen, maar vooral uit de herstructurering van het onderwijs zelf, vormen een permanente bedreiging van de kwaliteit van het architectuuronderwijs. Echter, de bedreiging van de inhoud van onderwijs hoeft niet per definitie het gevolg te zijn van allerlei externe maatregelen. Deze ontstaat pas als er intern onvoldoende weerstand is. Opgelegde veranderingen kunnen alleen gepareerd worden vanuit een sterke, inhoudelijke visie op de eigen activiteiten. Het ontbreken van een dergelijke strategie is wellicht een reden voor de impasse waarin de huidige bouwkunde-opleidingen verkeren. Zo lijkt in recente discussienota's over de toekomst van één der bouwkunde-faculteiten ieder gebruik van het woord 'architectuur' systematisch vermeden te zijn. Minstens zo opvallend is het enthousiasme waarmee deze nota's begroet worden.

Terwijl de architectuur in de huidige instituten verpletterd dreigt te worden onder de druk van de alledaagse beslommingen, worden elders de fundamenten gelegd voor nieuwe toevluchtsoorden waar de Architectuur een veilig onderdak kan vinden. Het Architectuurinstituut en het Berlage-instituut zullen binnen afzienbare tijd de Nederlandse architectonische cultuur verrijken. Zo bezien is er slechts sprake van een onschuldige herverdeling van de taken. De bestaande instituten verworden tot efficiënte productie-machines van b.i.'s, de initiële opleidingen, en het beheer van de Architectuur wordt toevertrouwd aan de nieuwe instituten. Los van de bizarre architectuuropvatting die impliciet ten grondslag ligt aan deze operatie, doet de gang van zaken rond het tot stand komen van deze instituten het ergste vrezen. Het Architectuurinstituut worstelt met de vraag naar de hoedanigheid van het architectuuronderzoek dat verricht moet worden en of dit onderzoek überhaupt aan het instituut moet plaats vinden. Het Berlage-instituut voert een schimmige discussie over het gewenste onderwijsmodel voor een top-opleiding met internationaal allure. In beide gevallen gaat het om een inhoudelijk vraagstuk, het vraagstuk van kwalitatief hoogstaand architectuuronderwijs en -onderzoek. In wezen dezelfde vraag die de huidige opleidingen zich zouden moeten stellen.

De vraag naar Architectuuronderwijs houdt tevens een vraag naar architectuur in. Onderwijs is immers een belangrijke factor in het functioneren van een vakgebied. In een opleidingsinstituut wordt het vakgebied *benoemd*. Op basis van de vakomschrijving kan bepaald worden welke kennis en vaardigheden de toekomstige vakbeoefenaar moet bezitten en volgens welke didactische methode deze verkregen moet worden. De verhouding tussen vakgebied en onderwijs is altijd dualistisch. Enerzijds wordt binnen het onderwijs een bestaande traditie 'doorgegeven', anderzijds is het binnen het onderwijs en het daarmee verbonden onderzoek mogelijk om de grenzen te verkennen en te verleggen. Binnen de architectuur is het in principe niet anders, maar wel ingewikkelder. Dit komt voort uit het onderscheid dat vaak gemaakt tussen de pragmatiek van het bouwen en de theorievorming, tussen beroepspraktijk en culturele praktijk. Juist de hardnekkige misvatting dat dit onderscheid tevens een *scheiding* betekent, is in hoge mate verantwoordelijk voor de huidige kwetsbare en labiele positie van de architectuur. De architectuur wordt ongrijpbaar.

Dit nummer van OASE probeert de architectuur te begrijpen vanuit het onderwijs. De verschillende onderwijsmodellen die in dit themanummer figureren, zowel de historische als de actuele, markeren verschillende posities in het veld tussen traditie en experiment. Deze onderwijsmodellen kennen ieder een duidelijke, specifieke verhouding tussen het bouwen, de theorie en de didactische methode. De beroepsmatige en culturele aspecten liggen niet naast elkaar, maar in elkaars verlengde.

